

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра філології та методики початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 17.10. 2018 р.

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО

підготовки Магістр
(назва освітнього ступеня)

спеціальності 013 – Початкова освіта
(шифр і назва спеціальності)

освітньої програми (спеціалізації) Початкова освіта.

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «Ораторське мистецтво» підготовки Магістр (назва освітнього ступеня), галузі знань 01 – Освіта, спеціальності 013 – Початкова освіта, за освітньої програмою – Початкова освіта.

Розробник: кандидат філологічних наук, доцент Фенко М. Я.

Рецензент: доктор філологічних наук, професор Мірченко М. В.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри філології та методики початкової освіти

протокол № 2 від 13 вересня 2018 р.

Завідувач кафедри: проф. Кузава І. Б.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

протокол № 1 від 14 вересня 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету доцент Антонюк В. З.

Програма практики схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 – Освіта 013 – Початкова освіта Початкова освіта Магістр	Нормативна/Вибіркова
Кількість годин/кредитів 135/4,5		Рік навчання <u> 2 </u>
		Семестр <u> 1-ий </u>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції <u> 24 </u> год.
		Практичні <u> 24 </u> год.
		Самостійна робота <u> 77 </u> год.
	Консультації <u> 10 </u> год.	
		Форма контролю: екзамен

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	01 – Освіта 013 – Початкова освіта Початкова освіта Магістр	Нормативна/Вибіркова
Кількість годин/кредитів 135/4,5		Рік навчання <u> 2 </u>
		Семестр <u> 1-ий </u>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції <u> 10 </u> год.
		Практичні <u> 10 </u> год.
		Самостійна робота <u> 99 </u> год.
	Консультації <u> 16 </u> год.	
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Володіти словом, його гіпнотичною силою завжди вважалося талантом. Людина, яка вільно оперує мовою, має дар переконання, силу слова, спроможна досягти небачених висот. Бути красномовним – це бути освіченим, талановитим, високоморальним та високодуховним.

Красиве слово – відгук величі душі. Людська душа за своєю природою здатна чутливо відчувати високе, благородне, величне. А сприяє цьому органічному зв'язку душі з високим шляхетне красномовство.

Коли ми буваємо красномовними?

Якщо нас щось особливо хвилює – виникає інтерес у переконанні. Звідси можна зробити висновок, що красномовність – це дар, яким людина наділена більшою чи меншою мірою. Цей дар можна трактувати як вроджену здатність до створення захоплюючої промови, яка народжена серцем та йде до сердець. Істинно красномовна людина завжди виражає те, що відчуває сама, у правдивість і щирість чого вона, безумовно, вірить.

Мистецтво слова – це і наука, яка містить комплекс знань, умінь та навичок оратора щодо підготовки й проголошення переконливої промови. Іншими словами, ораторське мистецтво — це діяльність, спрямована на переконання аудиторії засобами живого слова.

Сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців зумовили нові завдання вищої школи, одне з яких – формування комунікативної компетентності майбутнього педагога. Специфіка педагогічної діяльності передбачає оволодіння навичками спілкування у визначеному професійному колективі, уміннями, що забезпечують розв'язання завдання, які становлять зміст професійної педагогічної діяльності.

У фаховій підготовці вчителів початкової школи домінантними постають такі особливості, як досягнення основних цілей навчання; успішне розв'язання різноманітних навчально-методичних і виховних завдань засобами вмілого педагогічного спілкування, володіння професійним мовленням, нормами мовленнєвої поведінки, що забезпечують результативність й ефективність діяльності педагога. Тому вагомою постає проблема набуття та вдосконалення комунікативно-творчої діяльності вчителя.

Проблема оволодіння основами професійного мовлення ґрунтується на єдиній концепції, створеній на базі цілісного курсу для студентів педагогічного ВНЗ. Її основою постає дисципліна «Ораторське мистецтво», спрямована на пошуки, теоретичне осмислення та практичне втілення оптимальних способів оволодіння ефективним, успішним, результативним професійним мовленням.

Знання загальних законів риторики – це суспільна потреба, пов'язана з практичною діяльністю людини. В ораторському мистецтві розроблено закони й принципи мовленнєвої поведінки, описано практичні можливості їх реалізації, що дасть змогу досягти головної мети – взаєморозуміння між людьми.

Оволодіння основами красномовства забезпечує розв'язання проблеми формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя, тому що дає змогу конкретизувати основні положення загальної риторики, продемонструвати специфіку застосування її правил у реальній мовленнєвій практиці, визначити теоретичний і практичний аспекти оволодіння професійним мовленням.

Мета – ознайомити з основами класичної та сучасної риторики як науки про мисленнєво-мовну діяльність, спрямовану на переконання, вплив і досягнення цілей у процесі мовної комунікації, а також виробити в студентів уміння й навички аналізувати та продукувати тексти різного типу відповідно до мети, спрямування й умов спілкування в процесі майбутньої професійної діяльності.

Вивчаючи курс «Ораторське мистецтво», варто осмислити та засвоїти:

- знання про риторичну науку як науку й мистецтво;
- ключові поняття курсу;
- надбання риторичної науки в персоналіях і їхніх наукових доробках;
- кращі зразки ораторських творів визначних риторів минувшини та сьогодення для подальшого послуговування їхнім досвідом;
- риторичні знання про зміст, правила й норми спілкування, про вимоги до мовленнєвої поведінки в різних комунікативно-мовленнєвих ситуаціях;
- основні комунікативно-мовленнєві (риторичні) уміння;
- специфіку мовленнєвого ідеалу як компонента загальної культури та педагогічного мовленнєвого (риторичного) ідеалу;
- особливості полемічного мистецтва, культури конструктивного діалогу (диспуту, полеміки, дискусії), етики оратора;
- навички самостійного створення промов різного жанру, виду й спрямування, ґрунтованих на здобутих знаннях;
- критерії досконалого мовлення на основі критичного аналізу власного висловлювання та суспільної мовної практики.

Вивчення риторики в педагогічному ВНЗ дає змогу студентам **знати**:

- культуру мовлення;
- правильну побудову промов (лекції, виступи, бесіди тощо);
- риторичні прийоми впливу на аудиторію;
- національну та світову культуру.

Опанувавши курс, студенти повинні **вміти**:

- вести розгорнутий монолог (лекцію, доповідь, повідомлення з фахової проблематики);
- вести ефективну, конструктивну бесіду на будь-яку тему;
- володіти полемічним мистецтвом, культурою конструктивного діалогу (диспуту, полеміки, дискусії);
- володіти етикою оратора;
- добирати мовні засоби залежно від ситуації спілкування та жанру публічного виступу;
- адаптувати текст відповідно до цільової настанови та рівня підготовленості слухачів.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики, студент у результаті вивчення курсу «Ораторське мистецтво» набуває низки загальних компетентностей:

- інструментальні компетентності, що акумулюють когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності;
- міжособистісні компетентності, що полягають у системі соціальних навичок, ґрунтованих на соціальній взаємодії та співпраці;
- системні компетентності: здатності. Уміння та навички, що стосуються системи в цілому (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань).

Відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики, студент у результаті вивчення курсу «Ораторське мистецтво» набуває низки елементів професійної компетентності:

- мотиваційний – для того щоб на високому рівні виконувати свої професійні обов'язки, педагог, у першу чергу, повинен бути зацікавлений у своїй діяльності;
- спеціально-предметний – формування знань, вмінь, навичок, досвіду із спеціальних дисциплін;
- психолого-педагогічний – характеризує рівень підготовки педагога з дисциплін психолого-педагогічного та гуманітарного циклу;
- методичний або дидактичний – полягає в оволодінні педагогом системою наукових психолого-педагогічних та предметних умінь і навичок, які ґрунтуються на знанні засобів, шляхів, умов, форм, методів й прийомів педагогічних впливів та їх ефективному використанні у навчально-виховному процесі;
- особистісний – характеризується набуттям майбутнім педагогом цілого набору особистісних якостей, які обов'язково мають бути притаманні професійно-компетентному педагогу: чесність, людяність, терпимість, порядність, чуйність, доброзичливість, відповідальність та інші;
- комунікативний – уміння педагога спілкуватись, співпрацювати з учнями, їх батьками, колегами;
- організаційно-управлінський – педагог повинен уміти як належним чином організувати навчально-виховний процес, так і спостерігати та управляти цим процесом, вчасно виявляти недоліки в організації НВП та виправляти чи корегувати їх;
- експериментально-дослідницький – уміння та навички підбирати необхідні методики, проводити відповідні експериментальні дослідження та робити аргументовані висновки на основі отриманих результатів, тобто вміння аналізувати та оцінювати;
- рефлексивність та самостійність – самоосвіта, самоаналіз, самомотивація, самооцінка, самокритичність тощо.

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень студентів із дисципліни “Основи риторики” здійснюємо за 100 бальною шкалою. Сюди належить оцінювання студента за кожну тему, оцінку за ІНДЗ, підсумковий модульний контроль.

Оцінювання за тему здійснюємо за 5-ти бальною шкалою, при цьому враховуємо виконання ним самостійної роботи з відповідної теми.

Для визначення кількості балів за тему викладач керується такими критеріями:

3 бали ставимо в тому випадку, якщо при вивченні теми показано осмислене розуміння теоретичних і практичних положень, матеріал викладено чітко, логічно, грамотно. Знання, вміння й навички студента повністю відповідають вимогам програми. Зокрема, студент:

- усвідомлює нові для нього лінгвістичні факти, ідеї, уміє доводити передбачені програмою теоретичні твердження з достатнім обґрунтуванням;
- під керівництвом викладача знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх; розв’язує завдання з повним поясненням і обґрунтуванням.

2,5 бала ставимо, якщо при вивченні теми показано розуміння теоретичних питань і виконання на належному рівні практичних завдань, проте наявні окремі несуттєві помилки у відповідях студента. Студент володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв’язує завдання, передбачені програмою, із частковим поясненням; частково аргументує теоретичний матеріал та виконання завдань.

2 бали ставимо тоді, коли студент ілюструє означення лінгвістичних понять, формулювань правил та ілюстрування їх власними прикладами; самостійно розв’язує завдання обов’язкового рівня з достатнім поясненням.

1,5 бала ставимо у тому разі, коли студент має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі, менше половини навчального матеріалу, за відсутності сформованих умінь та навичок; під час відповіді припускається суттєвих помилок. Студент демонструє нецілісні знання.

1 бал ставимо в тому разі, коли за допомогою викладача студент розпізнає окремі об’єкти, явища та факти навчального матеріалу; під час відповіді припускається суттєвих помилок.

Самостійна робота студентів, як правило, включає опрацювання додаткових питань із теми та виконання системи вправ практичного характеру. Ефективність самостійної роботи студента виявляємо на практичних заняттях. Самостійна робота студентів полягає в написанні промов на певні теми, а також у виконанні системи вправ із кількох визначених тем. Робота студентів подається у вигляді цілісного навчального проекту (за об’ємом до 20 арк.). При визначення кількості балів за самостійну роботу викладач керується такими критеріями:

4 балів (максимальна кількість) ставимо в тому випадку, якщо студент підготував реферат, що повністю розкриває зміст цієї теми, правильно оформив літературу, висловив свою власну точку зору. А також вміє застосувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності, здатен самостійно вивчати матеріал; самостійно знаходить інформацію.

Кількість балів зменшується відповідно до відсотку виконання завдань.

Підсумковий контроль із певного модуля здійснюємо у формі контрольних модульних завдань. Максимальна кількість балів, що може бути отримана студентами – **20 балів**. Ставимо в тому випадку, коли студент має системні, дієві

знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вирішує складні проблемні завдання, уміє ставити та розв'язувати проблеми, самостійно здобувати й використовувати інформацію, самостійно виконує науково-дослідницьку роботу; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування і нахили, самостійно виконує 100 % від загальної кількості тестів.

Кількість балів зменшується відповідно до відсотку виконання завдань.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Розподіл балів за модулями

Поточний контроль (макс = 40 балів)											Модульний контроль (макс = 60 балів)		Сума	
Модуль I											Модуль II	Модуль III		
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		Самостійна робота	МКР № 1	МКР № 2	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11				
3	3	3	3	3	3	3	6	3	3	3	4	30	30	100

**5.1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ)**

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин			
		Лекції	Практичні	Консультації	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ I КРАСНОМОВСТВО ЯК МИСТЕЦТВО ТА НАУКА					
Тема 1. Риторика – наука про ораторське мистецтво.		2	2	1	7
Тема 2. Основні роди, види та жанри красномовства.		2	2	1	7
Тема 3. Класична риторика: основні закономірності.		2	2	1	7
Разом за модулем 1		6	6	3	21
МОДУЛЬ II ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ПЕРЕДУМОВИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ					
Тема 4. Ораторське мистецтво: передумови формування.		2	2		8
Тема 5. Ораторське мистецтво Стародавнього Риму.		2	2	1	8
Тема 6. Розвиток красномовства в середні віки та в епоху Відродження.		2	2	1	8
Тема 7. Вітчизняне красномовство.		2	2	1	8
Разом за модулем 2		8	8	3	32
МОДУЛЬ III ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАГАЛЬНОЇ РИТОРИКИ					
Тема 8. Промова: методика й етапи підготовки.		2	3	1	6
Тема 9. Публічний виступ. Структура ораторського твору.		2	3	1	6
Разом за модулем 3		4	6	2	12
МОДУЛЬ IV ОРАТОР І РИТОРИЧНЕ МИСТЕЦТВО					
Тема 10. Образ оратора та його типи.		2	2	1	6
Тема 11. Оратор та аудиторія. Образ аудиторії.		4	2	1	6
Разом за модулем 4		6	4	2	12
Разом	135	24	24	10	77

**5.2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ)**

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин			
		Лекції	Практичні	Консультації	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ І					
КРАСНОМОВСТВО ЯК МИСТЕЦТВО ТА НАУКА					
Тема 1. Риторика – наука про ораторське мистецтво.				1	9
Тема 2. Основні роди, види та жанри красномовства.		1	2	2	9
Тема 3. Класична риторика: основні закономірності.		1		1	9
Разом за модулем 1		2	2	4	27
МОДУЛЬ ІІ					
ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ПЕРЕДУМОВИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ					
Тема 4. Ораторське мистецтво: передумови формування.		1	1	1	8
Тема 5. Ораторське мистецтво Стародавнього Риму.		1	1	2	8
Тема 6. Розвиток красномовства в середні віки та в епоху Відродження.		1	1	2	8
Тема 7. Вітчизняне красномовство.		1	1	1	8
Разом за модулем 2		4	4	6	32
МОДУЛЬ ІІІ					
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАГАЛЬНОЇ РИТОРИКИ					
Тема 8. Промова: методика й етапи підготовки.		1	1	1	10
Тема 9. Публічний виступ. Структура ораторського твору.		1	1	2	10
Разом за модулем 3		2	2	3	20
МОДУЛЬ ІV					
ОРАТОР І РИТОРИЧНЕ МИСТЕЦТВО					
Тема 10. Образ оратора та його типи.		1	1	1	10
Тема 11. Оратор та аудиторія. Образ аудиторії.		1	1	2	10
Разом за модулем 4		2	2	3	20
Разом	135	10	10	16	99

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№	Тема
1	<p style="text-align: center;">Риторика – наука про ораторське мистецтво</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Красномовство в системі гуманітарних наук. 1. Риторика як наука та навчальна дисципліна, предмет риторики. 2. Особливості сучасної та класичної риторики. 3. Статус сучасного ораторського мистецтва, його зв'язок із іншими науками: <ul style="list-style-type: none"> • риторика та філософія (логіка, етика); • риторика та психологія; • риторика та лінгвістика; • риторика та сценічна майстерність. • риторика та поетика; • риторика й естетика тощо. 4. Значення риторики для обраної вами професії.
2	<p style="text-align: center;">Основні роди, види та жанри красномовства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Антична типологія промов. 2. Поділ виступів, залежно від їх мети. 3. Класифікація типів красномовства, запропонована авторами риторики XVII–XVIII ст. 4. Типологія ораторського мистецтва, яка містить десять різновидів красномовства: <ul style="list-style-type: none"> • судове; • лекційно-пропогандистське; • соціально-політичне; • парламентське; • дипломатичне; • суспільно-побутове; • академічне; • військове; • рекламне; • церковно-богословське. 5. Публічне ораторство, його характеристика. 6. Діалогічне (полілогічне) красномовство. 7. Мистецтво полеміки.
3	<p style="text-align: center;">Класична риторика: основні закономірності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основоположні розділи класичної риторики. 2. Основні поняття класичної риторики. 3. Закони красномовства: <ul style="list-style-type: none"> • концептуальний; • моделювання аудиторії; • стратегічний; • тактичний; • мовленнєвий; • ефективної комунікації; • системно-аналітичний.

4	<p style="text-align: center;">Ораторське мистецтво: передумови формування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міфологія красномовства. 2. Особливості красномовства культури Сходу. 3. Зародження та розвиток риторики в Стародавній Греції. 4. Відомі оратори Стародавньої Греції: <ul style="list-style-type: none"> • Піфагор і його діалогічна форма викладу думок; • Горгій із Леонтини як майстер урочистого красномовства; логограф Лісій; <ul style="list-style-type: none"> • Ісократ та його Афінська школа красномовства; • мудрець Сократ; • великий любомудр Платон; • Демосфен як символ ораторського мистецтва; • реформатор риторики Арістотель. 5. Риторика еллінської Греції.
5	<p style="text-align: center;">Ораторське мистецтво Стародавнього Риму</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови становлення та розвитку риторики в Стародавньому Римі. 2. Марк Туллій Цицерон – найвидатніший оратор римської риторики. 3. Гай Юлій Цезар – засновник Римської імперії, військовий полководець, політик, письменник і відомий ритор. 4. Риторика в Римській імперії.
6	<p style="text-align: center;">Розвиток красномовства в середні віки та в епоху Відродження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Середньовіччя як другий основний період всесвітньої історії красномовства. 2. Перший гомілет блаженний Августин і його твір «Про християнську доктрину». 3. Візантійська теорія риторики: <ul style="list-style-type: none"> • промови Іоана Златоуста – зразок християнської риторики; • правила гомілетики Василя Великого. 4. Особливості розвитку ораторського мистецтва в епоху Відродження (Петрарка, Лоренцо Валла, Колюччо Салютаті, Леонардо Бруні, Лоренцо Валла, Джованні Піко делла Мірандола, М. Ломоносов, М. Сперанський, М. Кошанський і ін.).
7	<p style="text-align: center;">Вітчизняне красномовство</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зародження й традиції слов'янської риторики. 2. Ораторське мистецтво в Київській Русі. 3. Риторичні ознаки послань Івана Вишенського. 4. Українське риторичне слово періоду XIV–XIX ст.: <ul style="list-style-type: none"> • роль Києво-Могилянської академії в розвитку українського красномовства; • охарактеризуйте риторичне вчення Феофана Прокоповича; • Григорій Сковорода та його наукова й літературна спадщина; • Г. Яхимович – видатний церковний і політичний оратор; • «Дослідження про риторику» К. Зеленецького; • розвиток красномовства у 20–30-ті роки XX ст. 5. Неориторика (Rethorica nova): формування та розвиток. 6. Внесок Д. Карнегі в розвиток красномовства. 7. Ключові положення риторики Френсіса Бекона. 8. Стан сучасної риторичної думки в Україні та перспективи її розвитку.
8	<p style="text-align: center;">Промова: методика й етапи підготовки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Промова. Етапи підготовки промови: <ul style="list-style-type: none"> • докомунікативний; • комунікативний; • посткомунікативний. 2. Логіка й емоції в промові.

	<p>3. Основні логічні закони:</p> <ul style="list-style-type: none"> • закон тотожності; • закон суперечності; • закон виключення третього; • закон достатньої підстави. <p>4. Логічні помилки, їх типологія.</p>
9	<p style="text-align: center;">Публічний виступ. Структура ораторського твору</p> <p>1. Композиційні частини промови. 2. Елокуція: елементи художності та літературні прийоми в мові оратора. 3. Основні типи промов. 4. Аналіз промови оратора: критерії та схема проведення.</p>
10	<p style="text-align: center;">Образ оратора та його типи</p> <p>1. Класичний образ оратора: характерні риси. 2. Типи ораторів: <ul style="list-style-type: none"> • раціонально-логічний; • емоційно-інтуїтивний тип; • філософський тип; • ліричний (художньо-образний). 3. Зовнішня культура промовця. 4. Риторичний ідеал. 5. Індивідуальний ораторський стиль.</p>
11	<p style="text-align: center;">Оратор та аудиторія. Образ аудиторії</p> <p>1. Аудиторія, її особливості. Взаємодія оратора й аудиторії. 2. Тактика оратора: принципи, способи, прийоми. 3. Техніка дихання та техніка мовлення оратора. 4. Невербальні засоби впливу на слухачів.</p>

1. Підготувати круглий стіл на тему: “Я – студент ХХІ століття”.

Необхідно сформулювати ініціативну групу студентів, які сформулюють перелік питань для обговорення, обдумають порядок проведення заходу та учасників круглого столу. Доцільно опрацювати літературу, пов'язану з тематикою круглого столу.

2. Підготувати та провести конкурс на проголошення ювілейних промов із нагоди: а) дня народження вашого приятеля; б) ювілею вашого керівника; в) відкриття фірми; г) вручення нагороди.

3. Написати навчальний проект на одну із запропонованих тем:

1. *Риторика в системі професійної підготовки студентів, майбутніх фахівців України.*

2. *Яким я хочу бачити світ через 20 років?*

3. *Культура і студентство.*

4. *Мистецтво у моєму житті.*

5. *Слово і музика. Музика слова.*

6. *Що нам необхідніше: комп'ютер чи книга?*

7. *Література (поезія) в житті молодої людини.*

8. *Забуті імена (літератури, музики, живопису).*

9. *Студентське дозвілля! Чи не заважає воно навчанню?*

10. *Батьки і діти.*

11. Чому в мене немає друзів?
12. Друзі в моєму житті.
13. Чи потрібна культура людині?
14. Чи варто знати норми етикету?
15. Чи зможе краса врятувати світ?
16. Чи буває гарне потворним?
17. Що таке зло?
18. Зло в житті людини?
19. СНІД – “чума” XXI століття.
20. Я – проти наркотиків.
21. Проблема наркоманії та деградації молоді.
22. Чи мають значення сни.
23. Реклама та її роль у житті суспільства.
24. Вплив фільмів на психіко-естетичний розвиток молоді.
25. Для чого потрібні закони.
26. Реальність і домисли в житті суспільства.
27. Правосуддя в нашому житті.
28. Сучасний шлюб та його перспективи.
29. Найменше ми знаємо своїх близьких.
30. Проблеми сучасної освіти.
31. Що таке щастя?
32. Риторика Давньої Греції.
33. Риторика та софістика.
34. Риторика Сократа і Платона.
35. Сократичні діалоги – новий етап розвитку риторики.
36. Демосфен і його роль у розвитку ораторського мистецтва.
37. Риторика Аристотеля.
38. Проблема стилю Аристотеля.
39. Міркування Аристотеля про композицію промови.
40. Видатні давньогрецькі риторичні мислителі.
41. Аналіз епідектичної промови Георгія “Похвала Олені”.
42. Марк Тулій Цицерон про риторичну освіту.
43. Марк Тулій Цицерон про стилі виступу та риторичну техніку.
44. Ораторське мистецтво Стародавньої Греції.
45. Демосфен – найвидатніший оратор Давньої Греції.
46. Розвиток красномовства в Давньому Римі.
47. Риторика та раннє християнство.
48. Становлення християнської гомілетики.
49. Особливості візантійської риторичної науки.
50. Риторика в системі середньовічної освіти.
51. Гуманістичне світорозуміння епохи Відродження.
52. Ораторське мистецтво Нового часу.
53. Розвиток риторичної науки в Україні.
54. Провідні риторичні мислителі Київської Русі.
55. Роль Києво-Могилянської академії в розвитку риторичної науки на Україні.
56. Феофан Прокопович – видатний слов'янський оратор.
57. Риторичні традиції Києво-Могилянської академії.

58. *Видатний український любомудр Григорій Сковорода.*
59. *Риторичний ренесанс України (XVII–XVIII ст.).*
60. *Українська риторична спадщина.*
61. *Роль М. Ломоносова в розвитку слов'янської риторики.*
62. *Історичні шляхи українського риторичного слова.*
63. *Визначні пам'ятки риторичної літератури Київської Русі.*
64. *Жанр “слова” та його функції в літературі київського часу.*
65. *Неориторика та її відмінності від класичної риторики.*
66. *Лінгвістична риторика (загальна характеристика).*
67. *Аргументована риторика (загальна характеристика).*
68. *Статус української культури в польсько-литовській державі та статус української риторики.*
69. *Доля українського слова в самодержавній Росії та Австро-Угорській імперії.*
70. *Трагедія та ренесанс українського риторичного слова.*
71. *Види красномовства та сфери його вжитку.*
72. *Сучасне ораторське мистецтво: проблеми та перспективи розвитку.*
73. *Мистецтво живого слова в особистому житті.*
74. *Ораторський талант – індивідуальність у красномовстві.*

4. Підготувати суд-імпровізацію (щонайменше п'ять учасників: позивач, підсудний, прокурор, адвокат, свідок тощо). Спробуйте інсценувати розгляд справи в суді з відповідними ораторськими виступами.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович С. Д. Риторика : [учеб. пособие] / С. Д. Абрамович, М. И. Гураль, М. Ю. Чикарькова. – Черновцы : Рута, 2000. – 84 с.
2. Аверинцев С. С. Риторика и истоки европейской литературной традиции : [кн. для читателей, интересующихся риторикой] / С. С. Аверинцев. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1996. – 448 с.
3. Адамов Е. А. Личность лектора : [науч.-поп. изд. для лекторов, преподавателей и слушателей народных университетов, школ молодого лектора] / Е. А. Адамов. – М. : Знание, 1985. – 64 с.
4. Александров Д. Н. Риторика : [учеб. пособие для студ. вузов] / Д. Н. Александров. – М. : ЮНИТИ – ДАНА, 1999. – 534 с.
5. Андреев В. И. Деловая риторика: практический курс делового общения и ораторского мастерства : [кн. для преподавателей, студ., старшеклассников] / В. И. – Андреев. – М. : Нар. образование, 1995. – 208 с.
6. Античные риторика : [собр. текстов, ст., комментарии и обобщения] / [под ред. А. А. Тахо-Годэ]. – М. : Изд-во МГУ, 1978. – 352 с.
7. Апресян Г. З. Ораторское искусство : [учеб. пособие для студ.] / Г. З. Апресян. – [3-е изд., перераб. и доп.] – М. : Изд-во МГУ, 1978. – 280 с.
8. Бабич Н. Д. Основы культуры мовлення : [навч. посіб. для студ. ун-тів] / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 1990. – 232 с.
9. Бадмаев Б. Ц. Психология обучения речевому мастерству : [учеб. пособие] / Б. Ц. Бадмаев, А. А. Малышев. – М. : ВЛАДОС, 1999. – 224 с.
10. Безменова Н. А. Очерки по теории и истории риторики : [монография для филологов] / Н. А. Безменова. – М. : Наука, 1991. – 216 с.
11. Бороздина Г. В. Психология делового общения : [учеб. пособие для преподавателей и студ.] / Г. В. Бороздина. – М. : ИНФРА – М. : [б. и.], 1998. – 224 с.
12. Браун Л. Имидж – путь к успеху : [кн. для широкого круга читателей] / Л. Браун ; [пер. с англ. Л. Царук]. – СПб. : Питер Пресс, 1996. – 288 с.
13. Вагапова Д. Х. Риторика в интеллектуальных играх и тренингах : [учеб. пособие для преподавателей и учеников школ, лицеев, гимназий, ин-тов] / Д. Х. Вагапова. – [2-е изд.] – М. : Цитадель, 2001. – 460 с.
14. Вандишев В. М. Риторика: экскурс в історію вчень і понять : [навч. посіб. для широкої аудиторії студ., викладачів і всіх, хто цікавиться історією та сучасним станом розвитку ораторського мистецтва] / В. М. Вандишев. – К. : Кондор, 2003. – 264 с.
15. Волков А. А. Основы русской риторики : [учеб. пособие для студ. вузов] / А. А. Волков. – М. : Изд-во МГУ, 1996. – 248 с.
16. Выготский Л. С. Мышление и речь : собр. соч. : в 6 т. / Л. С. Выготский ; [под ред. В. В. Давыдова]. – М. : Педагогика, 1982. – Т. 2 : Проблемы общей психологии. – 504 с.
17. Гетманова А. Д. Логика : [учеб. пособие для пед. учеб. заведений] / А. Д. Гетманова. – М. : Новая шк., 1995. – 416 с.
18. Глазунов С. В. Основы ораторського мистецтва та методики проведення навчальних занять : [навч. посіб. для вищ. навч. закл.] / С. В. Глазунов. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2001. – 144 с.

19. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : [монографія для студ. вищ. навч. пед. закл., магістрів, асп., учителів, викладачів і всіх, хто цікавиться проблемами риторики] / Н. Б. Голуб. – Черкаси : Брама–Україна, 2008. – 400 с.
20. Гурвич С. С. Основи риторики : [навч. посіб. для студ. вузів] / С. С. Гурвич, В. Ф. Погорілко, М. А. Герман. – К. : Вища шк., 1978. – 173 с.
21. Дзюбенко О. Г. Культура дискуссий : [кн. для руководителей, педагогов, широкого круга читателей] / О. Г. Дзюбенко, Т. В. Присяжный. – Киев : Политиздат Украины, 1990. – 159 с.
22. Ерастов Н. П. Культура мышления лектора : [науч.-поп. серия для лекторов, пропагандистов] / Н. П. Ерастов. – М. : Знание, 1989. – 64 с.
23. Ерастов Н. П. Культура публичного выступления. Беседы с начинающим оратором : [кн. для широкого круга читателей] / Н. П. Ерастов. – Ярославль : Верхне-Волжское книж. изд-во, 1972. – 103 с.
24. Зарецкая Е. Н. Риторика: теория и практика речевой коммуникации : [моногр. для широкого круга настоящих и будущих спец.] / Е. Н. Зарецкая. – М. : Дело, 1998. – 480 с.
25. Зеленецкий К. П. Исследования о риторике : [науч.-поп. изд. для широкого круга читателей] / К. П. Зеленецкий. – М. : Знание, 1991. – 63 с.
26. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії : [навч. посіб. для вчителів, асп., студ. серед. та вищ. навч. закл.] / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. – К. : Укр.-фін. ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
27. Иванова С. Ф. Путь к современной риторике : [учеб. пособие] : в 2-х ч. / С. Ф. Иванова. – М. : О-во «Знание» РСФСР, 1990. – Ч. 1. – 52 с.
28. Иванова С. Ф. Путь к современной риторике : [учеб. пособие] : в 2-х ч. / С. Ф. Иванова. – М. : О-во «Знание» РСФСР, 1990. – Ч. 2. – 48 с.
29. Иванова С. Ф. Специфика публичной речи : [кн. для слушателей школ молодого лектора] / С. Ф. Иванова. – М. : Знание, 1978. – 64 с.
30. Капская А. И. Основные тенденции развития мастерства слова педагога : [учеб. пособие] / А. И. Капская ; [отв. ред. А. В. Киричук]. – Киев : КГПИ, 1988. – 48 с.
31. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : [навч.-метод. посіб.] / А. Й. Капська. – К. : ІЗМН, 1997. – 140 с.
32. Карнеги Д. Прихоти удачи. Как выработать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично? : [кн. для широкого круга читателей] / Д. Карнеги ; [пер. с англ. Ф. П. Красавина]. – Минск : Парадокс, 1996. – 432 с.
33. Ключев Е. В. Риторика (Инвенция. Диспозиция. Элокуция) : [учеб. пособие для вузов] / Е. В. Ключев. – М. : «ПРИОР», 1999. – 272 с.
34. Коваленко С. М. Сучасна риторика : [навч.-практ. посіб. для учнів, учителів-філологів, студ. філол., пед., юрид. ф-тів вищ. навч. закл.] / С. М. Коваленко. – Тернопіль : Мандрівець, 2007. – 184 с.
35. Корнилова Е. Н. Риторика – искусство убеждать. Своеобразие публицистической речи античной эпохи : [учеб. пособие] / Е. Н. Корнилова. – М. : Изд-во УРАО, 1998. – 208 с.
36. Кравець Л. Риторика: від джерел до сучасності / Людмила Кравець // Дивослово, 2000. – № 6. – С. 44–46.
37. Красномовство : навч. посіб. / Марія Фенко, Зоряна Мацюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 252 с.

38. Куньч З. Й. Риторичний словник : [довідникове вид. для студ. і науковців] / З. Й. Куньч. – К. : Рідна мова, 1997. – 341 с.
39. Ломоносов М. В. Избранные философские произведения / М. В. Ломоносов ; [под общ. ред. и с предисл. Г. С. Васецкого] – М. : Госполитиздат, 1950. – 758 с.
40. Мацько Л. І. Риторика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – К. : Вища шк., 2003. – 311 с.
- 41.
42. Прокопович Феофан. Філософські твори : в 3 т. / Ф. Прокопович. – К. : Наук. думка, 1979. – Т. 1 : Про риторичне мистецтво. – 511 с.
43. Рождественский Ю. В. Теория риторики : [учеб. пособие для студ. гуманитар. вузов] / Ю. В. Рождественский. – М. : Добросвет, 1997. – 600 с.
44. Савенкова Л. О. Педагогічна риторика : [навч. посіб.] / Л. О. Савенкова – К. : КНЕУ, 2009. – 298 с.
45. Сагач Г. М. Загальна риторика: сучасна інтерпретація : [навч. посіб. для викладачів вузів, учителів, асп., студ.] / Г. М. Сагач, О. А. Юніна. – К. : Т-во «Знання України», 1992. – Ч. 1. – 143 с.
46. Сагач Г. М. Золотослів : [навч. посіб. для серед. і вищ. навч. закл.] / Г. М. Сагач. – К. : Райдуга, 1993. – 378 с.
47. Сагач Г. М. Золотослів : [навч. посіб. з риторики для серед. і вищ. навч. закл. України] / Г. М. Сагач. – К. : Школяр, 1998. – Ч. 1. – 253 с.
48. Сагач Г. М. Золотослів : [навч. посіб. з риторики для серед. і вищ. навч. закл. України] / Г. М. Сагач. – К. : Школяр, 1998. – Ч. 2. – 253 с.
49. Сагач Г. М. Похвальне красномовство : [практ. посіб. для вчителів, студ. серед. та вищ. навч. закл.] / Г. М. Сагач – К. : ІЗМН, 1996. – 156 с.
50. Сагач Г. М. Риторика в интеллектуальных играх : [метод. рек. для лекторов-методистов, игротехников, широкий круг читателей] / Г. М. Сагач, Е. А. Юнина. – Киев : Знание, 1990. – 28 с.
51. Сагач Г. М. Риторика : [навч. посіб. для студ. серед. і вищ. навч. закл.] / Г. М. Сагач. – [вид. 2-ге, переробл. і доповн.]. – К. : Вид. дім «Ін Юре», 2000. – 568 с.
52. Сагач Г. М. Словник-мінімум термінів красномовства : [лексикографічна праця для викладачів вузів, учителів, аспірантів, студентів] / Г. М. Сагач. – К., 1992. – 78 с.
53. Сопер П. Основы искусства речи : [кн. для учащ. и студ. всех форм обуч.] / П. Сопер. ; [пер. с англ. С. Д. Чижовой]. – М. : Просвещение, 1992. – 416 с.
54. Стернин И. А. Практическая риторика : [учеб. пособие для студ. вузов] / И. А. Стернин. – М. : Издат. центр «Академия», 2003. – 270 с.
55. Стец В. А. Основы ораторського мистецтва : [навч. посіб.] / В. А. Стец, І. І. Стец, М. Ю. Костючик. – Тернопіль : Екон. думка, 1998. – 60 с.
56. Томан І. Мистецтво говорити : [наук.-поп. кн. для широкого кола читачів] / І. Томан ; [пер. з чес. В. І. оменця]. – [3-тє вид.]. – К. : Україна, 1996. – 269 с.
57. Фіцула М. М. Педагогіка : [навч. посіб. для студ. вищ. пед. закл. освіти] / М. М. Фіцула. – К. : Академія, 2000. – 544 с.
58. Чепіга І. П. Учительні євангелія як жанр ораторсько-проповідницького письменства / І. П. Чепіга // Мовознавство. – 1995. – № 6. – С. 39–46.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Чому красномовство розглядають як лінгводидактичну науку?
2. Порівняйте класичну та сучасну риторику.
3. З'ясуйте мету, предмет і завдання риторики як науки й навчальної дисципліни.
4. Охарактеризуйте предмет красномовства в горизонтальному та вертикальному вимірах.
5. Які основні роди, види та жанри красномовства виокремлено науковцями?
6. Назвіть характерні риси академічного красномовства.
7. У чому специфіка парламентського та дипломатичного красномовства?
8. Які характерні риси притаманні церковно-богословському красномовству?
9. Порівняйте лекційно-пропагандистське та рекламне красномовство.
10. Що вам відомо про мистецтво полеміки?
11. Які правила, технології та вимоги еристики вам відомі?
12. Назвіть основоположні розділи класичної риторики, схарактеризуйте їх.
13. Які основні поняття риторики відомі вам?
14. З'ясуйте основні закони красномовства.
15. Охарактеризуйте концептуальний закон.
16. Які особливості закону ефективної комунікації відомі вам?
17. Проаналізуйте стратегічний і тактичний закони красномовства.
18. Розкажіть про закон моделювання аудиторії.
19. У чому полягає вагомість системно-аналітичного закону?
20. З'ясуйте специфіку мовленнєвого закону риторики.
21. Чому риторику вважають комплексною наукою?
22. Доведіть міфологічну теорію походження красномовства.
23. Охарактеризуйте особливості красномовства культури Сходу.
24. Назвіть передумови виникнення та розвитку красномовства в Стародавній Греції.
25. Історія та досвід давньогрецької риторики.
26. Кого вважають основоположником античної риторики?
27. У чому зміст риторики Горгія?
28. Риторичне вчення Арістотеля.
29. Назвіть ключові положення красномовства Сократа.
30. Софісти та їх учення.
31. Ораторство Демосфена.
32. Риторика Платона.
33. Історія та досвід давньоримської риторики.
34. У чому зміст ораторського мистецтва Цицерона.
35. Цицерон про образ оратора.
36. Охарактеризуйте Гая Юлія Цезаря як видатного оратора, полководця, політика, письменника.
37. Квінтіліан і його «Керівництво до ораторського мистецтва».
38. Охарактеризуйте тенденції розвитку красномовства в Римській імперії.
39. Назвіть особливості красномовства в середні віки та епоху Відродження.
40. Біблія як джерело риторичних засобів.

41. Притчі Ісуса Христа.
42. Який внесок у розвиток проповідництва зробили Аврелій Августин і Фома Аквінський?
43. Виділіть особливості проповідей-повчань Василя Великого, Григорія Богослова, Іоанна Златоуста.
44. Охарактеризуйте візантійську теорію риторики.
45. Патристика як ораторська проза.
46. Розкрийте історичні шляхи українського риторичного слова.
47. Петро Могила й Іван Вишенський як мислителі та полемісти.
48. Які особливості красномовства в Києво-Могилянській академії?
49. Окресліть напрями риторичної діяльності Григорія Сковороди та Феофана Прокоповича.
50. М. Ломоносов як теоретик й учитель красномовства.
51. Сучасний стан розвитку риторики.
52. Назвіть риторичні ознаки послань Івана Вишенського.
53. Охарактеризуйте риторичне вчення Феофана Прокоповича.
54. Назвіть характерні риси неориторики (*Rethorica nova*), представниками якої є Р. Барт, Х. Перельман, К. Варга.
55. У чому полягає внесок Д. Карнегі в розвиток красномовства?
56. Назвіть ключові положення риторики Френсіса Бекона.
57. Охарактеризуйте стан сучасної риторичної думки в Україні та перспективи її розвитку.
58. Що таке промова?
59. Окресліть три основних етапи підготовки промови: докомунікативний, комунікативний і посткомунікативний.
60. Назвіть основні типи промов.
61. Із яких частин складається промова?
62. Які способи виголошення промови?
63. Назвіть основні недоліки композиції.
64. Композиційні прийоми побудови промови.
65. Охарактеризуйте закони логіки.
66. Визначте закони логіки в практиці риторики.
67. Які основні елементи усного виступу?
68. Аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, їх характеристика.
69. У чому різниця між дедукцією та індукцією?
70. Логічні помилки та способи їх уникнення.
71. Основні принципи елокуції.
72. Назвіть елементи художності та літературні прийоми в мові оратора.
73. Засоби мовного впливу вчителя початкової школи.
74. Тропи та їх роль у процесі навчання молодших учнів.
75. Яка роль стилістичних фігур у навчально-виховній діяльності.
76. Методика запам'ятовування структури й змісту виступу.
77. Охарактеризуйте чотири варіанти підготовки до виступу та його виголошення.
78. Техніка відтворення тексту матеріалу.
79. Що таке стилістичні фігури?
80. Що таке мовна правильність і краса в промові?

81. Охарактеризуйте структуру ораторського твору.
82. Які види аргументів ви можете назвати?
83. Мовні засоби аргументів та образності.
84. Які мовні засоби полеміки ви знаєте?
85. Мовні засоби дискусії.
86. Яка структура спору?
87. Типи доказів та спростувань.
88. Назвіть критерії риторичного аналізу промови.
89. Яким ви уявляєте образ класичного оратора?
90. Охарактеризуйте типи ораторів.
91. Як ви трактуєте поняття «аудиторія»?
92. Назвіть ключові ознаки аудиторії.
93. Які прийоми подолання опору аудиторії вам відомі?
94. Як ви розумієте поняття «тактика оратора»?
95. Назвіть основні принципи тактики оратора.
96. Охарактеризуйте прийоми тактики оратора.
97. Які виокремлюють способи тактики оратора?
98. Що належить до техніки мовлення оратора?

99. Що таке правильна артикуляція звуків?
100. Якими прийомами виробляють дикцію?
101. Чому потрібно контролювати дихання під час виголошення промови?
102. Охарактеризуйте роль паузи як засобу впливу на слухача.
103. Які вимоги до зовнішнього вигляду промовця вам відомі?
104. Охарактеризуйте знаки невербального спілкування.
105. Назвіть різновиди жестів.
106. Проаналізуйте два риторичні ідеали античної риторики.
107. Які сучасні риторичні ідеали вам відомі?
108. Охарактеризуйте американський риторичний ідеал.
109. Виділіть основні особливості слов'янського або давньоукраїнського риторичного ідеалу.
110. Назвіть особливості тоталітарного риторичного ідеалу.
111. Як ви розумієте поняття «індивідуальний ораторський стиль»?
112. Які ознаки відносимо до індивідуального ораторського стилю?
113. Охарактеризуйте власний риторичний ідеал.